

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

22. travnja 2021.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zaštita potrošača – Direktiva 2008/48/EZ – Ugovori o potrošačkim kreditima – Direktiva 93/13/EEZ – Nepoštene odredbe – Plaćanje izvršeno na temelju nezakonite odredbe – Neopravdano stjecanje zajmodavca – Zastara prava na povrat – Načela prava Unije – Načelo djelotvornosti – Članak 10. stavak. 2. Direktive 2008/48 – Informacije koje treba uključiti u ugovor o kreditu – Ukidanje određenih nacionalnih zahtjeva na temelju sudske prakse Suda – Tumačenje ranije verzije nacionalnog propisa u skladu s tom sudskom praksom – Vremenski učinci”

U predmetu C-485/19,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Krajský súd v Prešove (Okružni sud u Prešovu, Slovačka), odlukom od 12. lipnja 2019., koju je Sud zaprimio 25. lipnja 2019., u postupku

LH

protiv

Profi Credit Slovakia s. r. o.,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: J.-C. Bonichot, predsjednik vijeća, L. Bay Larsen, C. Toader, M. Safjan i N. Jääskinen (izvjestitelj), suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Profi Credit Slovakia s. r. o., A. Cviková, *advokátka*,
- za slovačku vladu, B. Ricziová, u svojstvu agenta,
- za Europsku komisiju, G. Goddin, N. Ruiz García i A. Tokár, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 3. rujna 2020.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: slovački

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja), načela djelotvornosti prava Unije i odredaba Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ (SL 2008., L 133, str. 66.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 13., str. 58. i ispravak SL 2014., L 283, str. 66.) te osobito, članka 10. stavka 2. točaka (h) i (i) te direktive.
- 2 Zahtjev je upućen u okviru između osobe LH i društva Profi Credit Slovakia s. r. o., o stjecanju bez osnove tog društva, koje proizlazi iz plaćanja koje je zajmodavac izvršio na temelju navodno nepoštenih ili nezakonitih odredaba ugovora o potrošačkom kreditu.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 93/13/EEZ

- 3 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 6. stavka 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.).

„Države članice utvrđuju da u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem prema nacionalnom pravu nepoštene odredbe nisu obvezujuće za potrošača, a da ugovor u tim uvjetima i dalje obvezuje stranke ako je u stanju nastaviti važiti i bez tih nepoštenih odredaba.”

- 4 Članak 7. stavak 1. te direktive glasi:

„U interesu potrošača i tržišnih konkurenata države članice osiguravaju da postoje primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalnog korištenja nepoštenih odredaba u ugovorima koji prodavatelji robe i pružatelji usluga sklapaju s potrošačima.”

Direktiva 2008/48

- 5 U skladu s njezinim člankom 1., svrha Direktive 2008/48 jest usklađivanje određenih aspekata zakona i drugih propisa država članica o ugovorima koji obuhvaćaju potrošačke kredite.
- 6 Člankom 3. točkom (i) Direktive 2008/48 pojam „efektivna kamatna stopa” (u daljnjem tekstu: EKS) definira se kao „ukupn[i] troškov[i] kredita za potrošača, izražen[i] kao godišnji postotak ukupnog iznosa kredita, uključujući, prema potrebi, i troškove iz članka 19. stavka 2.”.
- 7 U stavku 2. članka 10. navedene direktive, naslovljenog „Informacije koje treba uključiti u ugovore o kreditu”, određuje se:

„Ugovor o kreditu jasno i sažeto definira:

[...]

- (g) [EKS] i ukupan iznos koji je potrošač dužan platiti izračunan u trenutku sklapanja ugovora o kreditu; treba spomenuti sve pretpostavke primijenjene u izračunu te stope;

- (h) iznos, broj i učestalost uplata koje je potrošač dužan izvršiti te, kada je to primjereno, redosljed kojim će se te uplate koristiti za plaćanje preostalih anuiteta koji se naplaćuju po različitim stopama zaduživanja u svrhu povrata;
- (i) kada je uključena amortizacija glavnice ugovora o kreditu s fiksnim trajanjem, pravo potrošača da dobije, na zahtjev i besplatno, u bilo kojem trenutku tijekom trajanja ugovora o kreditu, računovodstveni izvještaj u obliku amortizacijske tablice.

U amortizacijskoj tablici naznačene su preostale uplate koje treba izvršiti i razdoblja i uvjeti koji se odnose na plaćanje tih iznosa; tablica sadrži specifikaciju svake uplate pokazujući amortizaciju glavnice, kamate izračunane na temelju stope zaduživanja te, prema potrebi, sve eventualne dodatne troškove; ako kamatna stopa nije fiksna ili kada se dodatni troškovi mogu promijeniti prema ugovoru o kreditu, amortizacijska tablica naznačuje, jasno i sažeto, da će podaci u toj tablici ostati valjani samo do trenutka u kojem se promijeni stopa zaduživanja ili dodatni troškovi u skladu s ugovorom o kreditu;

[...]"

- 8 U stavku 1. članka 22. Direktive 2008/48, naslovljenog „Usklađivanje i imperativna narav ove Direktive”, određuje se:

„Ako ova Direktiva sadrži usklađene odredbe, države članice ne smiju zadržati niti uvoditi nove odredbe u svoje nacionalno pravo osim onih utvrđenih ovom Direktivom.”

Slovačko pravo

Građanski zakonik

- 9 Članak 53. Občiansky zákonník (Građanski zakonik) glasi:

„1. Ugovor sklopljen s potrošačem ne može sadržavati odredbe koje dovode do znatnije neravnoteže u pravima i obvezama ugovornih stranaka na štetu potrošača (nepoštena odredba). [...]

[...]

5) Nepoštene odredbe u ugovoru sklopljenom s potrošačem nisu valjane.”

- 10 U skladu s člankom 107. tog zakonika:

„1) Pravo na povrat zbog stjecanja bez osnove zastarijeva u roku od dvije godine od trenutka kad zainteresirana osoba sazna za stjecanje bez osnove i otkrije tko je ostvario stjecanje na njezinu štetu.

2) Pravo na povrat zbog stjecanja bez osnove zastarijeva najkasnije u roku od tri godine, a u roku od deset godina u slučaju namjernog stjecanja bez osnove, počevši od dana kad je došlo do stjecanja bez osnove.

[...]"

- 11 Člankom 451. stavkom 2. navedenog zakonika „stjecanje bez osnove” definira se kao „novčana korist stečena pravno neutemeljenim zajmom, zajmom koji se temelji na ništavom pravnom aktu ili zajmom koji se temelji na pravnom razlogu koji je prestao postojati, kao i novčana korist koja potječe iz nepoštenih izvora”.

Zakon br. 129/2010

- 12 Zákonom č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Zakon br. 129/2010 o potrošačkim kreditima i drugim kreditima i zajmovima za potrošače i o izmjenama i dopunama određenih zakona) u slovačko pravo prenosi se Direktiva 2008/48.
- 13 U verziji koja se primjenjuje u glavnom postupku, člankom 9. stavkom 2. točkom (k) Zakona br. 129/2010 propisivalo se da ugovor o potrošačkom kreditu mora sadržavati iznos, broj i dospelost povrata glavnice, kamata i drugih troškova koje snosi zajmoprimac i, kada je to primjereno, redosljed kojim će se te uplate koristiti za plaćanje preostalih anuiteta koji se naplaćuju po različitim stopama zaduživanja u svrhe povrata.
- 14 Kako bi se uskladio s tumačenjem članka 10. stavka 2. Direktive 2008/48 iz presude od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842, t. 51. do 59.), slovački zakonodavac izmijenio je Zakon br. 129/2010 tako da u verziji koja se primjenjuje od 1. svibnja 2018. članak 9. stavak 2. točka (i) tog zakona glasi da se u ugovor o potrošačkom kreditu mora uključiti „iznos, broj i učestalost uplata koje je potrošač dužan izvršiti i, kada je to primjereno, redosljed kojim će se te uplate koristiti za plaćanje preostalih anuiteta koji se naplaćuju po različitim stopama zaduživanja u svrhe povrata”.
- 15 U skladu s člankom 11. stavkom 1. Zakona br. 129/2010, u verziji koja se primjenjuje u glavnom postupku, potrošački kredit „smatra se izuzetim od kamata i troškova” ako povezani ugovor ne sadržava elemente koji se zahtijevaju, među ostalim, u članku 9. stavku 2. točkama (a) do (k) tog zakona, ili ne navodi pravilno EKS na štetu potrošača.

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 16 Dana 30. svibnja 2011. tužitelj iz glavnog postupka i društvo Profi Credit Slovakia sklopili su ugovor o potrošačkom kreditu u iznosu od 1500 eura sa zateznom kamatom od 70 % i EKS-om od 66,31 %, odnosno ukupan iznos od 3698,40 eura, koji treba vratiti u 48 mjesečnih rata od 77,05 eura, bez pojašnjenja u pogledu specifikacije povrata glavnice, kamata i drugih troškova koje snosi zajmoprimac.
- 17 Iz odluke kojom se upućuje zahtjev proizlazi, s jedne strane, da je na temelju navedenog ugovora društvo Profi Credit Slovakia od prvog dana ugovornog odnosa moglo naplaćivati troškove u visini od 367,49 eura kao protučinidbu za mogućnost potrošača da u budućnosti dobije odgodu otplate kredita. Zbog primjene tih troškova, tužitelj iz glavnog postupka nije primio ugovoreni iznos od 1500 eura, nego preostali iznos od 1132,51 eura, odnosno iznos umanjen za 24 %, iako nije bilo sigurno hoće li taj potrošač koristiti mogućnost odgode otplate uz naknadu.
- 18 S druge strane, u odluci kojom se upućuje zahtjev navodi se da je EKS koji se navodi u tom ugovoru (66,31 %) niži od kamatne stope (70 %), što može biti povezano s činjenicom da EKS nije bio izračunan na temelju iznosa koji je društvo Profi Credit Slovakia stvarno isplatilo. U toj odluci pojašnjava se da se u slovačkom pravu pogrešno navođenje EKS-a kažnjava gubitkom zajmodavčeva prava na plaćanje kamata i troškova povezanih s kreditom.
- 19 Dana 2. veljače 2017., nakon što je vratio cijeli kredit, pravnik je obavijestio tužitelja iz glavnog postupka da je odredba navedenog ugovora o troškovima odgode nepoštena i da su podaci koji su mu pruženi u pogledu EKS-a bili netočni.

- 20 Tužitelj iz glavnog postupka podnio je 2. svibnja 2017. tužbu radi povrata troškova koji su, prema njegovom mišljenju, neopravdano naplaćeni. U svoju obranu društvo Profi Credit Slovakia pozvalo se na zastaru prava zainteresirane osobe na pokretanje postupka. Odlukom od 15. studenoga 2018. Okresný súd Prešov (Općinski sud u Prešovu, Slovačka) odbio je tu tužbu.
- 21 Nakon što mu je tužitelj iz glavnog postupka podnio žalbu, sud koji je uputio zahtjev, Krajský súd v Prešove (Okružni sud u Prešovu, Slovačka), smatra da se predmetni ugovor u više vidova može smatrati protivnim pravilima prava Unije o zaštiti potrošača.
- 22 Kao prvo, taj sud navodi da, na temelju odredaba članka 107. prvog i drugog stavka Građanskog zakonika, pravo na povrat zbog stjecanja bez osnove prestaje:
- istekom roka zastare od dvije godine, zvanog „subjektivni”, koji počinje teći kada je zainteresirana osoba saznala za stjecanje bez osnove i identificirala osobu koja je ostvarila stjecanje na njezinu štetu; čini se da se taj rok poštovao u ovom slučaju jer je proteklo manje od dvije godine od informacije koju je dobio tužitelj iz glavnog postupka (2. veljače 2017.) i podnošenja njegove tužbe (2. svibnja 2017.);
 - istekom roka zastare od tri godine, zvanog „objektivni”, koji počinje teći od dana u kojem je nastupilo stjecanje bez osnove; čini se da taj rok istekao u ovom slučaju jer je proteklo više od tri godine između uplate troškova o kojima je riječ u glavnom postupku i podnošenja tužbe;
 - u slučaju „namjernog” stjecanja bez osnove, po isteku „objektivnog” roka zastare od deset godina, koji također počinje teći od nastupanja stjecanja bez osnove; čini se da taj rok u ovom slučaju nije protekao.
- 23 Sud koji je uputio zahtjev ističe, prije svega, da objektivni rok od tri godine počinje teći i istječe čak i kada oštećeni potrošač nije znao za nepoštenost ili nezakonitost ugovorne odredbe na kojoj se zasniva stjecanje bez osnove. Prema njegovu mišljenju, takvo nacionalno pravilo može negativno utjecati na djelotvornu sudsku zaštitu, zajamčenu u članku 47. Povelje, i biti neusklađeno sa sudskom praksom Suda o zaštiti potrošača, predviđenom osobito Direktivom 93/13 i Direktivom 2008/48.
- 24 Potom, ako bi se takav rok zastare, koji se primjenjuje neovisno o mogućem neznanju potrošača, smatrao usklađenim s pravom Unije, sud koji je uputio zahtjev dvoji bi li situacija bila ista u pogledu tereta dokazivanja koji je na njemu. U tom pogledu taj sud navodi da su u prošlosti slovački sudovi primjenjivali gore navedene nacionalne odredbe na način koji je bio povoljan za potrošače fleksibilnim priznavanjem namjernog stjecanja bez osnove, omogućavajući tako zainteresiranim osobama korištenje dugog roka zastare od deset godina, ali je taj pristup doveden u pitanje odlukom Najvyšší súda Slovenskej republiky (Vrhovni sud Slovačke Republike) od 18. listopada 2018.
- 25 Iz te odluke proizlazi da je na potrošaču koji se poziva na posebni objektivni rok od deset godina da dokaže da je zajmodavac imao namjeru neosnovanog stjecanja na njegovu štetu i da se bez takvog dokaza u odnosu na njega može pozivati na opći objektivni rok zastare od tri godine. Slovački sudovi nižeg stupnja dužni su uskladiti se s navedenom odlukom. Međutim, sud koji je uputio zahtjev smatra da se time može povrijediti članak 47. Povelje i načelo djelotvornosti prava Unije jer je, prema njegovu mišljenju, za potrošača koji nema sve informacije praktično nemoguće pružiti zahtijevani dokaz.
- 26 Naposljetku, u slučajevima u kojima bi Sud smatrao da je takav teret dokazivanja usklađen sa zahtjevima prava Unije, postavlja se pitanje, s jedne strane, za koju fizičku osobu potrošač treba dokazati saznanje o povredi vlastitih prava kada je zajmodavac pravna osoba i, s druge strane, koji intenzitet povrede svojih prava je dužan dokazati.

- 27 Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev ističe da je, provedbom presude od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), slovački zakonodavac izmijenio Zakon br. 129/2010 tako što je s učinkom od 1. svibnja 2018. ukinuo obvezu uključivanja u ugovore o potrošačkom kreditu dospelosti uplata glavnice, kamata i drugih troškova koje snosi zajmoprimac, koja se nalazila u članku 9. stavku 2. točki (k) tog zakona u verziji koja se primjenjuje na ovaj glavni postupak, za koji je relevantni datum 30. svibnja 2011. Ta obveza zamijenjena je obvezom uključivanja u takve ugovore „učestalosti otplata” koja je predviđena u članku 9. stavku 2. točki (i) navedenog zakona u verziji koja se primjenjuje od 1. svibnja 2018.
- 28 Međutim, u odluci od 22. veljače 2018. Najvyšší súd Slovenskej republiky (Vrhovni sud Slovačke Republike) smatrao je da su u pogledu ugovora sklopljenih prije 1. svibnja 2018., poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, slovački sudovi bili dužni postići rezultat nastao navedenom izmjenom zakona, tumačeći prvotnu odredbu koja je usklađena s pravom Unije i koja dovodi do toga da zajmodavci u takvim ugovorima informacije koje se zahtijevaju tom odredbom moraju navesti samo sveukupno, a ne sa specifikacijom glavnice, kamata i drugih troškova povezanih s kreditom.
- 29 U vezi s tim sud koji je uputio zahtjev dvoji o tome protive li se učinci direktiva, kako su priznati u sudskoj praksi Suda, tomu da država članica u pogledu nacionalne odredbe proglašene neusklađenom s pravom Unije provede tumačenje usklađeno s tim pravom a da pritom ne obrazloži svoju odluku niti da je zasnuje na uobičajenim metodama tumačenja. Povrh toga dvoji bi li u slučaju u kojem bi smatrao da bi tumačenje u skladu s pravom Unije dovelo do tumačenja *contra legem*, mogao priznati izravan učinak članku 10. stavku 2. točkama (h) i (i) Direktive 2008/48 i ne primijeniti dotičnu nacionalnu odredbu na ugovorni odnos u kojem se nalaze stranke glavnog postupka, po analogiji s onim što je priznao Sud, među ostalim, u području diskriminacije.
- 30 Sud koji je uputio zahtjev naglašava povezanosti koje postoje između potonjih dvojbi i onih koje su podnesene Sudu u predmetu u kojem je donesena presuda od 5. rujna 2019., Pohotovosť (C-331/18, EU:C:2019:665), koja je objavljena nakon podnošenja ovog zahtjeva za prethodnu odluku.
- 31 U tim je okolnostima Krajský súd v Prešove (Okružni sud u Prešovu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„A.

1. Treba li članak 47. [Povelje] i, implicitno, pravo potrošača na djelotvornu sudsku zaštitu tumačiti na način da mu se protivi odredba članka 107. stavka 2. [slovačkog] Građanskog zakonika o zastari prava potrošača u objektivnom zastarnom roku od tri godine – prema kojem pravo potrošača na povrat pozajmljenog iznosa, koje proizlazi iz nepoštene ugovorne odredbe, zastarijeva i u slučaju u kojem sam potrošač nije u stanju provjeriti nepoštenu ugovornu odredbu te takva zastara nastupa i u situaciji u kojoj potrošač nije bio svjestan nepoštenosti ugovorne odredbe?
2. Ako je pravno pravilo o zastari prava potrošača u objektivnom roku od tri godine, unatoč nedostatku svijesti potrošača, u skladu sa člankom 47. Povelje i načelom djelotvornosti, sud koji je uputio zahtjev u tom slučaju pita:

Protivi li se članku 47. Povelje i načelu djelotvornosti nacionalno zakonodavstvo na temelju kojeg je na potrošaču teret dokazivanja pred sudom činjenice da su osobe koje rade za zajmodavca bile svjesne da on povređuje prava potrošača, odnosno da su u predmetnom slučaju bile svjesne da je zajmodavac, time što nije precizno naveo [EKS], povrijedio pravno pravilo, kao i teret dokazivanja činjenice da je, u tom slučaju, zajam beskamatan i da je zajmodavac naplatom kamata ostvario stjecanje bez osnove?

3. U slučaju negativnog odgovora na [drugo pitanje], za koje osobe između upravitelja, članova i trgovačkih zastupnika vjerovnika, potrošač mora dokazati svijest navedenu u [drugom pitanju]?

4. U slučaju negativnog odgovora na [drugo pitanje], koji stupanj svijesti je dovoljan za postizanje cilja, odnosno za dokazivanje namjere [zajmodavca] u odnosu na povredu predmetnog pravila na financijskom tržištu?
- B.
5. Protivi li se učincima direktiva i odgovarajuće sudske prakse Suda Europske unije, osobito presude od 19. travnja 2016., DI (C-441/14, EU:C:2016:278); od 5. listopada 2004., Pfeiffer i dr. (C-397/01 do C-403/01, EU:C:2004:584, t. 113. i 114.); od 19. siječnja 2010., Küçükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21, t. 48.); od 15. travnja 2008., Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, t. 100.); od 24. siječnja 2012., Dominguez (C-282/10, EU:C:2012:33, t. 25. i 27.) i od 15. siječnja 2014., Association de médiation sociale (C-176/12, EU:C:2014:2, t. 38.), nacionalna praksa na temelju koje je nacionalni sud zaključio da je tumačenje u skladu s pravom Unije bez primjene metoda tumačenja i bez dužnog obrazloženja?
6. U slučaju u kojem, nakon primjene metoda tumačenja, poput osobito teleološkog tumačenja, vjerodostojnog tumačenja, povijesnog tumačenja, sustavnog tumačenja, logičkog tumačenja (metoda *a contrario*, metoda *reductione ad absurdum*) nakon primjene nacionalnog pravnog poretka u cijelosti, kako bi se postigao cilj iz članka 10. stavka 2. točke (h) i (i) Direktive 2008/48 [...], sud dođe do zaključka da tumačenje u skladu s pravom Unije dovede do situacije *contra legem*, je li u tom slučaju moguće – npr. usporedbom s odnosima u slučaju diskriminacije ili zaštite zaposlenika – priznati izravan učinak spomenute odredbe te direktive, s ciljem zaštite poduzetnika u odnosima s potrošačima po pitanju kredita, i izuzeti iz primjene odredbu zakona koja nije u skladu s pravom EU-a?”

O prethodnim pitanjima

Nadležnost Suda i dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku

- 32 Kao prvo, društvo Profi Credit Slovakia izražava dvojbe u pogledu zakonitosti postupka koji je sud koji je uputio zahtjev proveo kako bi uputio svoj zahtjev za prethodnu odluku, tvrdeći da se nije mogao prethodno izjasniti o razlozima prekida postupka.
- 33 Međutim, u tom pogledu valja podsjetiti na to da, u okviru postupka predviđenog člankom 267. UFEU-a, koji se temelji na jasnom razdvajanju funkcija između nacionalnih sudova i Suda, činjenica da se prethodno pitanje o pravu Unije možda postavilo bez prethodne kontradiktorne rasprave ne isključuje mogućnost da se takvo pitanje postavi Sudu i da, u svakom slučaju, Sud nije ovlašten provjeravati je li odluka kojom se upućuje prethodno pitanje donesena u skladu s nacionalnim pravilima o ustrojstvu sudova i o sudskom postupku (vidjeti u tom smislu presudu od 30. travnja 2020., Blue Air – Airline Management Solutions, C-584/18, EU:C:2020:324, t. 39. do 41. i navedena sudska praksa).
- 34 Kao drugo, društvo Profi Credit Slovakia ističe da su pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev nedopuštena jer se, s jedne strane, ne odnose ni na tumačenje odredaba prava Unije kojima se usklađuju nacionalna pravila o zastari ni na učinke direktiva, s druge strane, jer se člankom 51. Povelje područje njezine primjene ograničava na situacije u kojima države članice provode pravo Unije i, naposljetku, jer ta pitanja nisu korisna za rješavanje spora u glavnom postupku.
- 35 Slovačka vlada pak tvrdi da prvo pitanje nije dopušteno jer ne ispunjava zahtjeve iz članka 94. točke (c) Poslovnika Suda. Prema mišljenju te vlade, iz toga slijedi da ne treba ispitivati tri sljedeća pitanja koja su postavljena kao nastavak prvoga. U svakom slučaju smatra da treće i četvrto pitanje ne ulaze u nadležnost Suda u dijelu u kojem se odnose na tumačenje pravila nacionalnog prava. Osim toga, peto

i šesto pitanje nisu nužni za rješavanje spora u glavnom postupku jer nije na Sudu da odluči je li tumačenje u skladu s pravom Unije moguće u pogledu navedenih pravila slovačkog prava, a povrh toga postoji i druga pravna osnova koja omogućava da se tužba izravno prihvati.

- 36 U tom pogledu, u vezi s prvim i drugim prethodnim pitanjem valja utvrditi da se ona u biti odnose na tumačenje članka 47. Povelje u vezi s načelom djelotvornosti prava Unije.
- 37 Međutim, na temelju članka 51. stavka 1. Povelje, njezine odredbe odnose se na države članice samo kada provode pravo Unije, a prema ustaljenoj sudskoj praksi, pojam „provedba prava Unije” u smislu te odredbe pretpostavlja postojanje određenog stupnja povezanosti, između akta prava Unije i predmetne nacionalne mjere, koji nadilazi sličnost obuhvaćenih područja ili neizravne učinke jednog područja na drugo, uzimajući u obzir kriterije za ocjenu koje je definirao Sud (vidjeti u tom smislu presude od 22. siječnja 2020., Baldonado Martín, C-177/18, EU:C:2020:26, t. 57. do 59., i od 16. srpnja 2020., Adusbef i dr., C-686/18, EU:C:2020:567, t. 51. i 52.).
- 38 Usto, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da je isključivo na nacionalnom sudu pred kojim se vodi postupak i koji mora preuzeti odgovornost za sudsku odluku koja će biti donesena da, uvažavajući posebnosti predmeta, ocijeni nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu, koja uživaju pretpostavku relevantnosti. Slijedom toga, ako se postavljena pitanja odnose na tumačenje ili valjanost pravila prava Unije, Sud je u načelu dužan odlučiti osim ako je očito da traženo tumačenje nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora u glavnom postupku, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima kako bi mogao dati koristan odgovor na navedena pitanja (vidjeti u tom smislu presude od 16. srpnja 2020., Facebook Ireland i Schrems, C-311/18, EU:C:2020:559, t. 73., i od 8. listopada 2020., Union des industries de la protection des plantes, C-514/19, EU:C:2020:803, t. 28. i 29.).
- 39 Točno je da se u ovom slučaju u prva dva pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev ne navode drugi pravni akti Unije osim Povelje. Međutim, iz obrazloženja odluke kojom se upućuje zahtjev proizlazi da je u njoj utvrđena jasna i dostatna veza između pravila o zastari navedenih u članku 107. stavku 2. Građanskog zakonika koja se primjenjuju na tužbu koju je podnio potrošač, poput tužitelja iz glavnog postupka, i odredbe sekundarnog prava Unije čija je svrha osiguravanje zaštite potrošača.
- 40 Naime, sud koji je uputio zahtjev dvoji konkretno o tome mogu li ta nacionalna pravila negativno utjecati ne samo na pravo na djelotvoran pravni lijek utvrđeno u članku 47. Povelje, nego i ugroziti puni učinak odredaba o nepoštenim odredbama koje se nalaze u Direktivi 93/13 i odredaba o potrošačkim ugovorima koje se nalaze u Direktivi 2008/48.
- 41 Drugim riječima, kao je to nezavisni odvjetnik naveo u točkama 31. do 33. i 52. svojega mišljenja, svojim prvim dvama pitanjima taj sud nastoji dobiti pojašnjenja kako bi mogao odlučiti o usklađenosti, odredaba slovačkog prava u pogledu rokova zastare koje se primjenjuju na tužbu podnesenu u području potrošačkih ugovora s direktivama 93/13 i 2008/48.
- 42 Stoga su prva dva pitanja dopuštena.
- 43 U pogledu trećeg i četvrtog prethodnog pitanja valja istaknuti da se ona odnose, u biti, na dokaz da je stjecanje bez osnove bilo namjerno, koji se zahtijeva kako bi se mogao primijeniti rok zastare od deset godina propisan u članku 107. stavku 2. *in fine* Građanskog zakonika i, konkretnije, na određivanje osoba za koje se takva namjera mora dokazati, kao i razina saznanja koje te osobe o tome moraju imati.
- 44 U tom pogledu valja utvrditi da ni tekst ta dva pitanja ni razlozi odluke kojom se upućuje zahtjev koje se na to odnose ne sadržavaju elemente kojima se može utvrditi veza između njih i bilo koje odredbe prava Unije. Međutim, potreba za tumačenjem prava Unije koje će biti korisno nacionalnom sudu

zahtijeva da se on strogo pridržava uvjeta u pogledu sadržaja zahtjeva za prethodnu odluku koji su izričito navedeni u članku 94. Poslovnika, a koje sud koji je uputio zahtjev mora poznavati. Stoga je nužno, kako je to predviđeno u navedenom članku 94. Poslovnika i kako postavljena pitanja ne bi bila nedopuštena, da zahtjev za prethodnu odluku sadržava, s jedne strane, sažeti prikaz relevantnih činjenica, ili barem prikaz činjeničnih okolnosti na kojima se temelje pitanja, i, s druge strane, prikaz razloga koji su naveli sud koji je uputio zahtjev da se zapita o tumačenju ili valjanosti određenih odredaba prava Unije kao i pojašnjenje veze koja po mišljenju tog suda postoji između tih odredaba i nacionalnog zakonodavstva primjenjivog u glavnom postupku (vidjeti u tom smislu presudu od 19. travnja 2018., *Conorzio Italian Management i Catania Multiservizi*, C-152/17, EU:C:2018:264, t. 21., 22. i 24. i navedenu sudsku praksu).

- 45 Iz toga slijedi da treće i četvrto pitanje koje je Sudu postavio sud koji je uputio zahtjev treba smatrati nedopuštenima jer odluka kojom se upućuje zahtjev ne sadržava dostatno obrazloženje koje bi Sudu omogućilo da dâ koristan odgovor na ta dva pitanja.
- 46 Naposljetku, u pogledu petog i šestog prethodnog pitanja, argumenti koje je istaknulo društvo Profi Credit Slovakia i slovačka vlada nisu dostatni za obaranje pretpostavka relevantnosti koju imaju ta pitanja u skladu sa sudskom praksom na koju se podsjeća u točki 38. ove presude jer se ona u biti odnose na načine tumačenja pravila nacionalnog prava koja se primjenjuju u glavnom postupku u skladu s pravom Unije, osobito s obzirom na članak 10. stavak 2. točke (h) i (i) Direktive 2008/48, kako je tumači Sud.
- 47 U tim se okolnostima u svakom slučaju ne može prihvatiti razlog nedopuštenosti koji slovačka vlada temelji na postojanju druge pravne osnove, odnosno netočno navođenje EKS-a u predmetnom ugovoru, što bi omogućilo prihvaćanje tužbe u glavnom postupku a da se pritom ne ispituje nepoštovanje obveze navođenja specifikacije povrata glavnice, kamata i drugih troškova koje snosi zajmoprimac. U tom pogledu, valja istaknuti, s jedne strane, da je Sud već odbio sličan argument u presudi od 5. rujna 2019., *Pohotovost* (C-331/18, EU:C:2019:665, t. 35. i 38.), i, s druge strane, da razlike koje postoje između glavnog postupka i postupka u kojem je donesena ta presuda, a na koje se poziva ta vlada, ne opravdavaju mogućnost drukčijeg odlučivanja od takvog odbijanja.
- 48 Iz prethodno navedenog proizlazi da su peto i šesto pitanje dopušteni.

Prvo pitanje

- 49 Uvodno valja podsjetiti na to da je prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, u okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda predviđenog člankom 267. UFEU-a, na Sudu da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da riješi spor koji se pred njim vodi. U tom smislu, Sud će po potrebi preoblikovati pitanja koja su mu postavljena (vidjeti, među ostalim, presude od 17. prosinca 2015., *Neptune Distribution*, C-157/14, EU:C:2015:823, t. 33. i od 25. studenoga 2020., *Banca B.*, C-269/19, EU:C:2020:954, t. 24.).
- 50 U ovom predmetu, čak i ako je sud koji je uputio zahtjev formalno ograničio svoje prvo pitanje na tumačenje članka 47. Povelje, ta okolnost ne sprječava Sud da mu pruži sve elemente za tumačenje koji mogu biti korisni za odlučivanje u glavnom postupku, izvodeći iz svih elemenata koje mu je taj sud dostavio, osobito iz obrazloženja odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, elemente prava Unije koje treba tumačiti uzimajući u obzir predmet spora (vidjeti u tom smislu presude od 17. prosinca 2015., *Neptune Distribution*, C-157/14, EU:C:2015:823, t. 34. i od 8. svibnja 2019., *PI*, C-230/18, EU:C:2019:383, t. 43.).

- 51 U ovom predmetu prvo postavljeno pitanje treba tumačiti na način da se njime u biti nastoji odrediti treba li načelo djelotvornosti tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis kojim se propisuje da se na tužbu koju podnosi potrošač radi povrata neopravdano plaćenih iznosa na temelju nepoštenih odredaba u smislu Direktive 93/13 ili odredaba protivnih zahtjevima iz Direktive 2008/48 primjenjuje rok zastare od tri godine koji počinje teći od dana kada je došlo do stjecanja bez osnove.
- 52 U tom pogledu valja istaknuti da u skladu s ustaljenom sudskom praksom, kada u određenom području u pravu Unije ne postoje pravila, unutarnji pravni poredak svake države članice treba, na temelju načela procesne autonomije, uspostaviti postupovna pravila za sudske postupke koji moraju osigurati zaštitu prava koja pojedinci izvode iz prava Unije, ali pod uvjetom da ona nisu nepovoljnija od onih koja uređuju slične situacije u unutarnjem pravu (načelo ekvivalentnosti) i da ne čine u praksi nemogućim ili pretjerano otežanim korištenje prava dodijeljenih pravom Unije (načelo djelotvornosti) (vidjeti u tom smislu presude od 16. srpnja 2020., *Caixabank i Banco Bilbao Vizcaya Argentaria*, C-224/19 i C-259/19, EU:C:2020:578, t. 83., i od 6. listopada 2020., *La Quadrature du Net i dr.*, C-511/18, C-512/18 i C-520/18, EU:C:2020:791, t. 223. i navedena sudska praksa).
- 53 Što se pak konkretno tiče načela djelotvornosti, jedino obuhvaćeno ovim predmetom, iz sudske prakse Suda proizlazi da svaki slučaj u kojem se postavi pitanje onemogućuje li neka nacionalna procesnopravna odredba ili pretjerano otežava ostvarivanje prava koja pojedincima dodjeljuje pravni poredak Unije treba ispitati uzimajući u obzir položaj te odredbe u cjelokupnom postupku, tijek postupka i njegove posebnosti pred različitim nacionalnim tijelima. U tom smislu valja, prema potrebi, uzeti u obzir načela na kojima se temelji nacionalni pravni sustav, kao što su zaštita prava obrane, načelo pravne sigurnosti i dobro odvijanje postupka (vidjeti, među ostalim, presude od 15. ožujka 2017., *Aquino*, C-3/16, EU:C:2017:209, t. 53., i od 9. srpnja 2020., *Raiffeisen Bank i BRD Groupe Société Générale*, C-698/18 i C-699/18, EU:C:2020:537, t. 60.).
- 54 Usto, Sud je pojasnio da obveza država članica da osiguraju učinkovitost prava koja osobe izvode iz prava Unije, među ostalim, za prava koja proizlaze iz Direktive 93/13, podrazumijeva zahtjev djelotvorne sudske zaštite, također uspostavljen člankom 47. Povelje, koji vrijedi osobito u pogledu postupovnih pravila za tužbe koje se temelje na takvim pravima (vidjeti u tom pogledu presude od 17. srpnja 2014., *Sánchez Morcillo i Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, t. 35. i od 31. svibnja 2018., *Sziber*, C-483/16, EU:C:2018:367, t. 49.).
- 55 S obzirom na te elemente valja ispitati može li se nacionalno pravilo o zastari o poput onog navedenog u točki 51. ove presude smatrati u skladu s načelom djelotvornosti, pri čemu se to ispitivanje treba odnositi ne samo na trajanje navedenog roka koje se dovodi u pitanje u glavnom postupku nego i na načine njegove primjene, uključujući odabran faktor pokretanja navedenog roka (vidjeti u tom smislu presudu od 9. srpnja 2020., *Raiffeisen Bank i BRD Groupe Société Générale*, C-698/18 i C-699/18, EU:C:2020:537, t. 61.).
- 56 Kao prvo, u pogledu prigovora roka zastare tužbama koje su podnijeli potrošači kako bi ostvarili prava koja izvode iz prava Unije, valja istaknuti da takvo pravilo nije samo po sebi protivno načelu djelotvornosti jer njegova primjena u praksi ne onemogućava ili pretjerano otežava ostvarivanje prava koja su dodijeljena, osobito, Direktivom 93/13 i Direktivom 2008/48.
- 57 Naime, Sud je priznao da zaštita potrošača nije apsolutna i da određivanje razumnih prekluzivnih rokova za pokretanje postupaka u interesu pravne sigurnosti jest u skladu s pravom Unije (presude od 9. srpnja 2020., *Raiffeisen Bank i BRD Groupe Société Générale*, C-698/18 i C-699/18, EU:C:2020:537, t. 56. i od 16. srpnja 2020., *Caixabank i Banco Bilbao Vizcaya Argentaria*, C-224/19 i C-259/19, EU:C:2020:578, t. 82. i navedena sudska praksa).
- 58 Konkretnije, Sud je već presudio da se članku 6. stavku 1. i članku 7. stavku 1. Direktive 93/13 ne protivi nacionalni propis koji, iako predviđa da tužba za utvrđivanje ništetnosti nepoštene odredbe sadržane u ugovoru sklopljenom između trgovca i potrošača ne podliježe zastari, na tužbu za

utvrđivanje restitucijskih učinaka tog utvrđenja primjenjuje rok zastare, pod uvjetom poštovanja načela ekvivalentnosti i djelotvornosti (vidjeti u tom smislu presude od 9. srpnja 2020., Raiffeisen Bank i BRD Groupe Soci t  G n rale, C-698/18 i C-699/18, EU:C:2020:537, t. 58., i od 16. srpnja 2020., Caixabank i Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 i C-259/19, EU:C:2020:578, t. 84.).

- 59 Kao drugo, u pogledu predviđenog trajanja za ispitani rok zastare, koji je u ovom slučaju tri godine, Sud je presudio da bi, pod uvjetom da je razdoblje unaprijed utvrđeno i poznato, rok takvog trajanja mogao u načelu biti dovoljan kako bi dotičnom potrošaču omogućio da pripremi i podnese djelotvoran pravni lijek, tako da to trajanje samo po sebi nije nespojivo s načelom djelotvornosti (vidjeti u tom smislu presude od 9. srpnja 2020., Raiffeisen Bank i BRD Groupe Soci t  G n rale, C-698/18 i C-699/18, EU:C:2020:537, t. 62. i 64., i od 16. srpnja 2020., Caixabank i Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 i C-259/19, EU:C:2020:578, t. 87. i navedenu sudsku praksu).
- 60 Međutim, Őto se tiče, kao treće, polaziŐta određenog za ispitani rok zastare, u okolnostima poput onih u glavnom postupku, postoji nezanemariva opasnost da se dotični potrošač ne pozove, tijekom određenog roka, na prava koja mu dodjeljuje pravo Unije (vidjeti u tom smislu presudu od 5. ožujka 2020., OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, t. 22. i navedena sudska praksa), Őto mu onemogućava ostvarivanje svojih prava.
- 61 Naime, iz navoda suda koji je uputio zahtjev, osobito u okviru njegovog prvog pitanja, proizlazi da rok od tri godine propisan u članku 107. stavku 2. Građanskog zakonika počinje teći od dana kada je doŐlo do stjecanja bez osnove te da zastara nastupa čak i ako potrošač ne može sam ocijeniti je li ugovorna odredba nepoŐtena ili nije znao za nepoŐtenost predmetne ugovorne odredbe.
- 62 U tom pogledu nužno je voditi računa o podređenom položaju u kojem se potroŐa i nalaze u odnosu na trgovce, kako u pogledu pregovaračke moći tako i u pogledu informiranosti, i okolnosti da je moguće da potroŐa i ne znaju ili ne mogu ocijeniti opseg svojih prava koja proizlaze iz Direktive 93/13 ili pak Direktive 2008/48 (vidjeti u tom smislu presude od 9. srpnja 2020., Raiffeisen Bank i BRD Groupe Soci t  G n rale, C-698/18 i C-699/18, EU:C:2020:537, t. 65. do 67., i od 16. srpnja 2020., Caixabank i Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 i C-259/19, EU:C:2020:578, t. 90. i navedena sudska praksa).
- 63 Međutim, kao Őto je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točkama 71. do 73. svojega miŐljenja, ugovori o kreditu, poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, općenito se izvrŐavaju tijekom dugih razdoblja i, stoga, ako je događaj koji pokreće rok zastare od tri godine svako plaćanje koje izvrŐi zajmoprimac, a Őto je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri, ne može se isključiti da je, barem za dio izvrŐenih uplata, zastara nastupila čak i prije nego Őto se predmetni ugovor zavrŐio, tako da takav sustav zastare potroŐa ima može sustavno uskraćivati mogućnost da traže povrat plaćanja izvrŐenih na temelju ugovornih odredaba protivnih navedenim direktivama.
- 64 Stoga valja smatrati da postupovna pravila poput onih u glavnom postupku, time Őto od potroŐa a zahtijevaju da podnese tužbu u roku od tri godine od dana stjecanja bez osnove i s obzirom na to da do takvog stjecanja može doći tijekom izvrŐenja dugotrajnog ugovora, mogu pretjerano otežati ostvarivanje prava koja mu dodjeljuje Direktiva 93/13 ili Direktiva 2008/48 i da zbog toga takva pravila povređuju načelo djelotvornosti (vidjeti po analogiji presude od 9. srpnja 2020., Raiffeisen Bank i BRD Groupe Soci t  G n rale, C-698/18 i C-699/18, EU:C:2020:537, t. 67. i 75., i od 16. srpnja 2020., Caixabank i Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 i C-259/19, EU:C:2020:578, t. 91.).
- 65 Osim toga, kao Őto je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točkama 87. i 89. svojega miŐljenja, namjera trgovca koji je koristio ugovornu odredbu koja se smatra nepoŐtenom nije važna u pogledu prava koja potroŐa i izvode iz odredaba Direktive 93/13, a isto vrijedi i u pogledu članka 10. stavka 2. Direktive 2008/48. Slijedom toga, kako bi ostvario prava koja proizlaze iz tih odredaba, potroŐa  ne može biti obvezan dokazati da je ponaŐanje predmetnog trgovca bilo namjerno. Iz toga slijedi da mogućnost

produljenja roka zastare od tri godine pod uvjetom da potrošač dokaže namjeru trgovca, kako je propisano u članku 107. stavku 2. Građanskog zakonika, ne može oboriti utvrđenje izvršeno u prethodnoj točki ove presude.

- 66 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti da načelo djelotvornosti treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis kojim se propisuje da se na tužbu koju podnosi potrošač radi povrata neopravdano plaćenih iznosa na temelju nepoštenih odredaba u smislu Direktive 93/13 ili odredaba protivnih zahtjevima iz Direktive 2008/48 primjenjuje rok zastare od tri godine koji počinje teći od dana kada je došlo do stjecanja bez osnove.

Drugo pitanje

- 67 S obzirom na to da je drugo pitanje postavljeno u slučaju negativnog odgovora na prvo pitanje, na njega nije potrebno odgovoriti zbog potvrdnog odgovora na to prvo pitanje.

Peto i šesto pitanje

- 68 Svojim petim i šestim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita Sud o načinu na koji treba, u skladu s pravom Unije, tumačiti nacionalni propis koji je proglašen neusklađenim sa zahtjevima koji proizlaze iz članka 10. stavka 2. točki (h) i (i) Direktive 2008/48, kako je tumačen presudom od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), ako je predmetni ugovor o kreditu zaključen prije objave te presude i prije izmjene navedenog nacionalnog propisa izvršene radi usklađivanja s tumačenjem koje je prihvaćeno u toj presudi.
- 69 U tom pogledu valja pojasniti da je u točki 59. navedene presude u pogledu članka 9. stavka 2. Zakona br. 129/2010, u verziji primjenjivoj tijekom 2011., koja je također obuhvaćena u ovom predmetu, Sud tumačio članak 10. stavak 2. točke (h) i (i) Direktive 2008/48 na način da se u ugovoru o kreditu s fiksnim trajanjem, koji propisuje amortizaciju glavnice uzastopnim uplatama, ne treba točno odrediti, u obliku amortizacijske tablice, koji dio svake uplate će se odnositi na povrat glavnice i da se tim odredbama, u vezi s člankom 22. stavkom 1. te direktive protivi se to da država članica propisuje takvu obvezu u svojem nacionalnom propisu.
- 70 U presudi od 5. rujna 2019., Pohotovosť (C-331/18, EU:C:2019:665, t. 51.), Sud je potvrdio da se članku 10. stavku 2. točke (h) do (j) navedene direktive, u vezi s njezinim člankom 22. stavkom 1., protivi nacionalni propis kojim se propisuje da se u ugovoru o kreditu mora navesti specifikacija svake uplate koja pokazuje, prema potrebi, amortizaciju glavnice, kamate i druge troškove.
- 71 Osim toga valja podsjetiti da, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, tumačenje koje on daje pravnom pravilu Unije pojašnjava i precizira značenje i doseg tog pravila onako kako ono mora ili je moralo biti shvaćeno i primijenjeno od trenutka njegova stupanja na snagu. Iz toga proizlazi da sudac može i mora primijeniti tako protumačeno pravilo čak i na pravne odnose koji su se pojavili i nastali prije objave presude o zahtjevu za tumačenje ako su usto ispunjeni uvjeti koji omogućuju iznošenje spora o primjeni navedenog pravila pred nadležne sudove (vidjeti u tom smislu presudu od 5. rujna 2019., Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, t. 53.).
- 72 Stoga je u glavnom postupku na sudu koji je uputio zahtjev da protumači, koristeći metode koje priznaje nacionalno pravo, slovačke odredbe koje se primjenjuju na dan sklapanja predmetnog ugovora, tj. 30. svibnja 2011., u mjeri u kojoj je to moguće, u skladu s Direktivom 2008/48 kako je protumačena presudom od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842). Sud koji je uputio zahtjev ne može valjano smatrati da nije u mogućnosti protumačiti predmetne nacionalne odredbe u skladu s pravom Unije samo zbog činjenice da su slovački sudovi te odredbe

tumačili na način koji nije spojiv s tim pravom (vidjeti u tom smislu presude od 5. rujna 2019., Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, t. 54. i 55. i od 5. ožujka 2020., OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, t. 42. i 44.).

- 73 Iako je ta obveza usklađenog tumačenja ograničena općim načelima prava, među ostalim, načelom pravne sigurnosti, u smislu da ne može služiti kao temelj *contra legem* tumačenja nacionalnog prava, nacionalni sudovi, uključujući one koji odlučuju u posljednjem stupnju, moraju ipak, prema potrebi, izmijeniti ustaljenu sudsku praksu ako se ona temelji na tumačenju nacionalnog prava koje nije spojivo s ciljevima direktive (vidjeti u tom smislu presude od 5. rujna 2019., Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, t. 56. i od 5. ožujka 2020., OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, t. 43. i 45.).
- 74 U ovom slučaju Sud je već presudio, u presudi od 5. rujna 2019., Pohotovosť (C-331/18, EU:C:2019:665, t. 57.), da su članak 10. stavak 2. i članak 22. stavak 1. Direktive 2008/48, kako su protumačeni u presudi od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), primjenjivi na ugovor o kreditu, poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku, koji je sklopljen prije objave te druge presude i prije izmjene nacionalnog propisa izvršenog radi usklađivanja s tumačenjem iz navedene presude. Time je Sud smatrao da su postala bespredmetna podredna pitanja suda koji je uputio zahtjev u predmetu u kojem je donesena presuda od 5. rujna 2019., Pohotovosť (C-331/18, EU:C:2019:665), koja su se odnosila, jednako kao u ovom predmetu, na moguće učinke tih odredaba Direktive 2008/48 u pogledu odnosa koji postoji između pojedinaca na koje se odnosi glavni postupak u slučaju – nedokazane – nemogućnosti tumačenja navedenog propisa u skladu s pravom Unije.
- 75 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na peto i šesto pitanje valja odgovoriti tako da se članak 10. stavak 2. i članak 22. stavak 1. Direktive 2008/48, kako su protumačeni u presudi od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), primjenjuju na ugovor o kreditu koji je sklopljen prije objave te presude i prije izmjene nacionalnog propisa izvršene radi usklađivanja s tumačenjem iz navedene presude.

Troškovi

- 76 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, različiti od troškova spomenutih stranaka, ne mogu biti predmet naknade.

Slijedom navedenog, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

- 1. Načelo djelotvornosti treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis kojim se propisuje da se na tužbu koju podnosi potrošač radi povrata neopravdano plaćenih iznosa na temelju nepoštenih odredaba u smislu Direktive Vijeća 93/13/EZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima ili odredaba protivnih zahtjevima iz Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ primjenjuje rok zastare od tri godine koji počinje teći od dana kada je došlo do stjecanja bez osnove.**
- 2. Članak 10. stavak 2. i članak 22. stavak 1. Direktive 2008/48, kako su protumačeni u presudi od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), primjenjuju se na ugovor o kreditu koji je sklopljen prije objave te presude i prije izmjene nacionalnog propisa izvršene radi usklađivanja s tumačenjem iz navedene presude.**

Potpisi